

Pojam razvojnih promena i faktori razvoja

psiholog van. prof. dr Ana Vesković

Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Univerzitet u Beogradu;

Određenje pojma razvoja i razvojnih promena:

- ✓ *Pojmovi razvoja i razvojnih promena;*
- ✓ *Faktori razvoja;*
- ✓ *Ispitivanje uloge faktora razvoja;*
- ✓ *Razvoj dece i mladih kroz sport;*

Određenje pojma razvoja i razvojnih promena

Razvoj se može shvatiti kao promena u karakteristikama organizma i ponašanja – i vrste (filogeneza) i pojedinca (ontogeneza).

Pojam razvoja je širi od pojma razvojnih promena zato što obuhvata dve vrste promena: promene nastale rastom i razvojne promene.

3

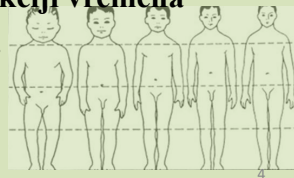
Razvoj i razvojne promene

Razvoj je proces koji se odvija tokom celog života.

Osoba prolazi kroz tačno određene faze koje teku nepromenljenim redosledom i za svaku od njih je karakterističan određeni razvojni zadatak.

Ne može se reći da je jedna razvojna faza značajnija od druge.

Svaka promena koja se dešava u funkciji vremena nije razvojna promena.

Razvojne promene su multidimenzionalne i mogu biti:

- ✓ fizičke;
- ✓ kognitivne;
- ✓ emotivne;
- ✓ socijalne,
- ✓ promene na nivou ponašanja;

5

Faktori razvoja

- ✓ Razvojne promene sistematski povezane sa protokom vremena, tj. one su u funkciji protoka vremena. Vreme nije uzrok promene.

Tri ključna faktora razvoja su:

- ✓ **biološki** (nasleđe i sazrevanje),
- ✓ **sredina** (fizička, socijalna i kulturna) i
- ✓ **aktivnost** (inter i intra individualna).

6

Faktori razvoja

- ✓ Učenje i aktivnost nisu odvojeni uzroci razvoja – oni se tesno prepliću i utiču jedan na drugog.
- ✓ Za svako učenje, odnosno aktivnost, potreban je izvestan stupanj zrelosti; **učenje mora da čeka sazrevanje** – dete može da uči, tek kada sazri za to učenje.
- ✓ Postoje periodi najpogodniji za učenje određenih veština i znanja. Dete će uzalud vežbati nekuveštinu za čije učenje još uvek nije sazrelo. Obučavanje dece u nekoj veštini, pre nego što su ona u stanju da stvarno napreduju, može imati i neželjene posledice, od gašenja interesovanja i motivacije kako za učenje te veštine, tako i za učenje uopšte.

7

Nasleđe i sazrevanje

Da li je moguće vežbanjem ubrzati
javljanje neke aktivnosti koja počiva na nasleđu?

- Ogled sa parom identičnih blizanaca

Osnovni zaključak:
Za vršenje osnovnih aktivnosti karakterističnih i važnih za čoveka kao što su hodaње, sedenje, odlučujuću ulogu ima nasleđe i sazrevanje.
Za izvršavanje aktivnosti za koje je potrebno ovladati posebnim veštinama, značajna je uloga sredine i vežbanja.

8

Nasleđe i sazrevanje

Nasleđe i sazrevanje su neophodan uslov za razvoj svake funkcije.

Nikakvim vežbanjem ne mogu se naučiti aktivnosti za koje nema naslednih osnova!

Eksperiment: zajedno podizanje i jednako postupanje (učili su ih istim aktivnostima) sa ljudskom bebom i mladunčetom majmuna.

Osnovni zaključak:
U prvo vreme, dok dete nije ovladalo govorom, majmunče je bilo naprednije u nekim aktivnostima.
Nikakav napor nije mogao dovesti do toga da majmunica savlada ljudski govor.

Ispitivanje uloge nasleđa i sredine

Uloga sredine i nasleđa je različita za različite osobine:

Uloga nasleđa je veća za sposobnosti i za temperament.

Uloga sredine je veća za karakterne osobine.

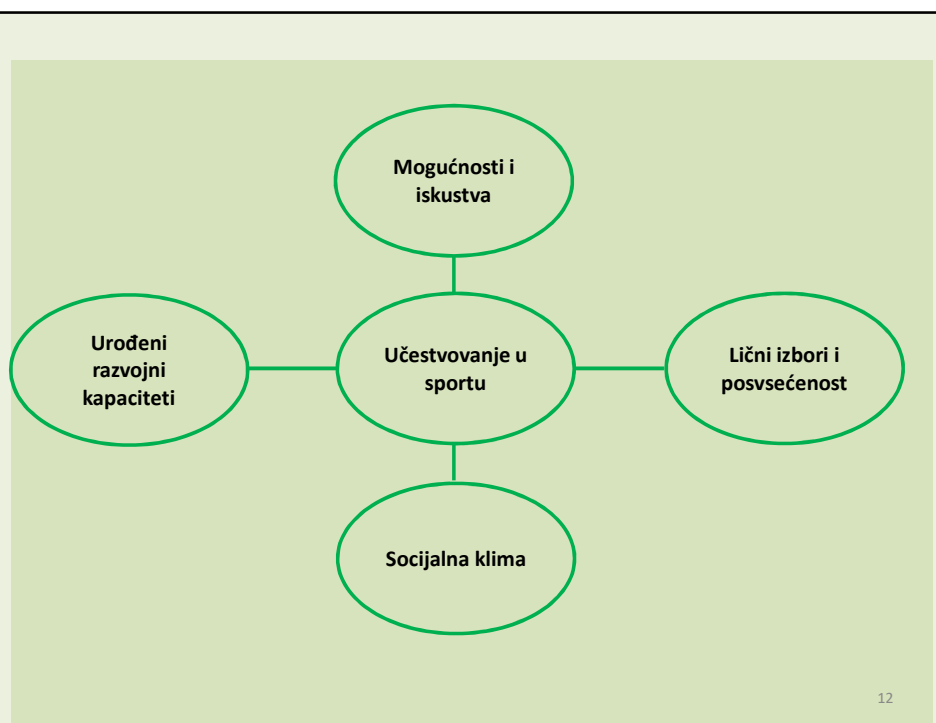

Razvojna psihologija sporta

- ✓ Kako sazrevanje i iskustvo deluju na razvoj psihosocijalnih karakteristika koje utiču na učestvovanje u sportu;
- ✓ Kako učestvovanje u sportu utiče na razvoj socijalnih, psiholoških i fizičkih kompetenci;
- ✓ Kako socijalna sredina i zadaci u sportskom okruženju treba da budu strukturirani da bi unapredili mentalni i fizički razvoj;

Sticanje sportskih veština je produkt razvoja ali i razvojni proces zato što dovodi do promena u psihološkom funkcionisanju.

11

12